І чужому научайтесь,
Й свого не цурайтесь ...
Т. ШЕВЧЕНКО

СВОБОДА — SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

Адреса Редакції і Адміністрації: 'Svoboda', 81-83 Grand St., Jersey City, N. J.
Тел: HEnderson 4-0237
УНС: HEnderson 5-8740

РІК LXIV Ч. 41. ЦЕНТІВ 10 CENTS ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК. СУБОТА, 2-го БЕРЕЗНЯ (MARCH) 1957 TWO SECTIONS (SECTION 1) No. 41. VOL. LXIV.

СЕНАТОРИ ХОЧУТЬ ОБМЕЖИТИ ДОКТРИНУ АЙЗЕНГАВЕРА ДО МІЛІТАРНОЇ ДОПОМОГИ

Вашингтон. — В сенатських комісіях закордонних взаємин і збройних сил продовжується затяжна дискусія над середньо-східнім пляном, запропонованим през. Айзенгавером. Частина членів комісій, зокрема демократичні сенатори з південних стейтів, пробують обмежити запропонований плян мілітарно-економічної допомоги для Середнього Сходу тільки до висилки туди у випадку потреби американських збройних сил і хочуть виключити з пляну справу економічної допомоги у висоті 200 мільйонів долярів. Руководяться притому сенатори побоюванням, що уділення такої допомоги зобов'яже З'єдинені Держави до дальшого і довготривалого підтримування грошовими дотаціями і позичками. Щоб протидіяти цій опозиції до пляну Айзенгавера державний секретар Джан Фостер Доллес вислав на руки сенатора Новлёнда окремого листа, в якому уряд у зв'язку з програмою середньо-східньої допомоги ніколи і в ніякому випадку, ані морально, ані правно не піде на ніякі зобов'язання, які б примушували З'єдинені Держави асигнувати дальші, крім запропонованих, грошові фонди на підтримку середньо-східніх держав. Зокрема Доллес запевнив у своєму листі, що уряд не задумував і не задумує вжити признані на економічну допомогу для Середнього Сходу гроші теж і на фінансування побудови Асванської греблі в Єгипті. Разом із листом Доллеса до Новленда державний департамент вислав ще окремого листа, підписаного асистентом державного секретаря Робертом Ц. Гиллом, до демократичного сенатора з Ровд Айленд, Теодора Френсиса Гріна, голови сенатської комісії для закордонних взаємин. В цьому листі Гилл попереджує, що скреслення з середньо-східнього пляну економічної допомоги для Середнього Сходу, визначало б, що З'єдинені Держави не мають ніякого зрозуміння для середньо-східніх економічних проблем. А це мало б дуже негативний вплив на взаємини між ЗДА і середньо-східніми народами, зокрема на американські намагання здобути довір'я цих народів.

Радаровий прилад керує приземлюванням літаків

Ніяґара Фоллс. — Фльота по раз перший задемонструвала перед широкою публікою приземлювання літака при допомозі тільки радарового приладу, а летун почав діяти аж тоді, коли літак їхав вже по землі. Це приземлювання може відбуватися під час всякої погоди і навіть під час темної ночі. Ця проба відбулася покищо на землі, і її мають ще повторити на воді. Це матиме дуже важливе значення для літаків, які є на літаконосцях. Цей прилад випродукувала корпорація „Белл Еркрафт". Довгі роки летунський промисел думав про те, щоб винайти такий прилад, який дозволяв би приземлюватися літакам навіть під час найгіршої погоди і при видимості „0". Аж тепер вдалося фірмі „Белл" випродукувати той прилад, і летунство його використовує. Той прилад може знаходитися на летовищі, або на літаконосці. На літаку мусить бути трифунтовий рефлектор.

Хочуть судити „божевільного" бомбувальника, хоч він умовохворий

Ню Йорк. — Суд вирішив, що треба судити „божевільного" бомбувальника Джорджа Метескі за намагані вбивства першого ступня, хоч дотеперішні досліди психіятрів виявили, що він є умовохворий, бо терпить на схизофренію як параноїдальний тип. В суді зізнавав головний психіятр шпиталю „Белвю" д-р Джан Г. Кассіти і заявив, що Метескі є нормальною людиною, коли дивитися на нього з такого становища, як приймання харчів і т. п., але він є ненормальний, коли йде справа про оцінку його свідомости і відповідальности за свої вчинки. Але суддя Джан А. Мюллен заявив, що підсудний признається до своїх злочинів. Щоб визнати Метескі за божевільного, то треба б ствердити, чи він знав про значення своїх злочинів, коли їх виконував. Д-р Кассіти заявив, що психіятричні огляди підсудного ще не є закінчені.

В АМЕРИЦІ

● **Артур Айзенгавер,** банкір в Кензас Ситі, Мо., брат президента Айзенгавера, пішов до шпиталю при Університеті Джана Гопкінса в Балтіморі, Мериленд, де має перейти курс лікування очей. Його брат д-р Мілтон є президентом цього університету.

● **У повіті Френклін** в горішній частині стейту Ню Йорк на 865 шкільних дітей 20 відсотків захворіли на шкарлятину і мумса („свинку"). Внаслідок цього навчання в школах припинено.

● **У Мавнт Ері,** Північна Каролайна, померла вчителька, 53-річна Вільям Беслі, що минулого тижня тяжко попеклася, ратуючи з пожежі 9-річну дитину-каліку.

● **У Сантіяґо де Куба** між військом і групою молоді вчинилась бійка, під час якої одну особу поранено.

● **Внаслідок рекордового числа смертельних випадків** в автомобільних катастрофах забезпеченеві аґенції мусять оплатити 45,000 поліс на суму 97 мільйонів долярів. Ця сума на 7 мільйонів більша від суми, виплаченої в 1955 році.

● **Палата Репрезентантів** у стейті Мериленд відкинула законопроект про обниження виборчого віку з 21-го року до 18-и. Один із конґресменів заявив, що таке обниження виборчого віку могло б привести до того, що на президента ЗДА вибрали б Елвіса Преслі.

● **На підставі опитування** учнів народних і середніх шкіл нюйорської метропольітальної округи стверджено, що 76.6 відсотка учнів люблять свої школи без жадного застереження. У своїх відповідях учні заявляли, що свої школи вони люблять за те, що там вони можуть відбувати свої збори, мають товаришів, з якими роблять ближчі й дальші прогулянки, мають клюби і спортові майдани та можуть підготовлятися до життя.

● **Президент Айзенгавер** вислав привіт народові Домініканської республіки з приводу роковин незалежности тієї країни. Цей привіт важливий ще й тому, що відносини між Домініканською республікою і ЗДА дещо загострилися внаслідок смерти американського летуна Дж. Л. Мирфі, який згинув у тій республіці в боротьбі з домініканським пілотом.

● **50 делеґатів** Ліґи Робітничої Молоді, прибудівки Комуністичної партії ЗДА, ухвалили розв'язати свою організацію. Ця Ліґа була зорганізована в Шикаґо у 1949 році і стояла першою на списку підривних організацій у ЗДА. Згадані делеґати заявили, що вони старатимуться тепер приєднатися до соціялістичної молодечої організації.

„Не буде третьої світової війни, якщо ЗДА будуть сильні", — каже Ґрунтер

Вашингтон. — Колишній головний командант військ НАТО в Европі і теперішній президент Американського Червоного Хреста генерал Алфред М. Ґрунтер промовляв на прийнятті Крайового Товариства Промислової Безпеки і заявив, що він „особисто переконаний в тому, що оборонна сила ЗДА є тепер така сильна, що ніколи не буде третьої світової війни, якщо нам вдасться затримати цю військову перевагу." Але генерал Ґрунтер додав, що для недопущення до третьої світової війни треба того, щоб ЗДА постійно збільшували свої збройні сили, головним чином при допомозі нової зброї. Ґрунтер закликав уряд ЗДА, щоб і надалі втримував теперішню систему оборонних союзів та ще її більше розбудовував. „СССР дав би не знати яку високу ціну, казав Ґрунтер, якщо б йому вдалося розбити яким-будь способом Північно-Атлантійське Порозуміння (НАТО).

Ваґнер і Майнер старатимуться про перевибір

Ню Йорк. — Два визначні демократи, посадник Ню Йорку Роберт Ф. Ваґнер і губернатор стейту Ню Джерзі Роберт М. Майнер, заявили 28-го лютого, що старатимуться про перевибір при найближчих виборах. Ваґнер заявив на пресовій конференції в Ситі Гол, що, обговоривши докладно справу своєї кандидатури з членами своєї родини і приятелями, вирішив кандидувати на своє теперішнє становище в виборах, які відбудуться 5-го листопада ц. р. Ваґнер сказав також, що, якщо його виберуть на посадника, то він не буде старатися про будь-яке інше становище, бо схоче відбути повну другу каденцію. Посадник заявив, що дуже радо кандидував би на одній листі з своїми дотеперішніми найближчими співробітниками головою Міської Ради Ейбом Старком і генеральним контролером Ларрі Герозою, бо вони обидва віддані публічній службі. І Старк і Героза змісця заявили, що дуже радо будуть кандидувати разом із Ваґнером. — Губернатор стейту Ню Джерзі Р. Б. Майнер заявив на пресовій конференції, що буде старатися про перевибір.

ПАЛАМАРЧУК, ЧИ ІНШИЙ, СПРАВИ НЕ ЗМІНЯЄ

Вияснення Редакції: У вчорашньому виданні „Свободи" надруковано довший репортаж д-ра Л. О. Ортинського про виступ представника підсовєтської України Луки Паламарчука в Об'єднаних Націях минулого вівтірка, 26-го лютого, з лайкою на Америку за її „інтервенцію" і „підривні дії" проти Совєтського Союзу та за її підтримку українських „буржуазних націоналістів". Тим часом з Об'єднаних Націй нас інформують, що Америку і українських „буржуазних націоналістів" мав лаяти не Паламарчук, а його заступник, якийсь Кізя. Та це справи не зміняє, Паламарчук чи хто інший все рівно виголошував тільки те, що йому подиктував його московський майстер.

Кубинський уряд заперечує повідомлення про повстанця Кастро

Гавана, Кубинська Республіка. — Міністер крайової оборони Сайтіяґо Вердеха вислав депешу до щоденника „Ню Йорк Геральд Трібюн", в якій заперечує і спростовує ту історію про противника режиму президента Батісти — Фіделя Кастро, яку в щоденнику „Ню Йорк Таймс" опублікував був кореспондент того ж часопису Герберт Л. Меттюз, твердячи, що бачився з тим повстанцем в горах Сієрра, і що він має великі симпатії серед частини кубанського населення. В цьому спростуванні пишеться: „Уряд не має вістей про те, чи Кастро живе, чи ні, але уряд з повною відповідальністю стверджує, що він не має симпатій серед населення, і що нюйорський кореспондент не міг бачити Кастро". В спростуванні пишеться і про те, що навіть противники президента Батісти виступають проти комуністичних метод Кастро, і тому він не може мати прихильників серед населення. Та журналіст Меттюз далі твердить, що таки Кастро живе в горах, і на доказ того опублікував свою фотографію разом із ним та його підпис на окремій картці-присвяті.

„СВОБОДА" НА ВЛАСНИХ КОЛЕСАХ

В Америці взагалі, а в метрополії Ню Йорку і Ню Джерзі стільки всіляких автомобілів, що на них уже взагалі не звертається іншої уваги, як тільки ту, щоб самому не попасти під колеса. Все ж таки від яких двох тижнів не один громадянин цієї метрополії міг спостерегти, серед хмари всіляких інших автомобілів, ще один — цим разом найновіший модель легкого, півтонового вантажного авта „Шевролета", помальованого темною зеленою краскою та із золотим написом по обидвох боках „СВОБОДА", Український Щоденник, заснований 1893 р.," а дальше адреса: Джерзі Сиґі, Н. Дж., 81-83 Ґренд Стріт, та число телефону. Напис, очевидно, англійською мовою. Це найновіший здобуток „Свободи". Досі доставляв „Свободу" щоденно на пошту контрактовий перевозний підприємець і робив це одноразово, біля 5-ої години пополудні. Тим часом, від читачів постійно надходили зажалення, що не одержують „Свободи" своєчасно, що дістають її по кілька різних видань рівночасно і т. п. Всі інтервенції на пошті часом допомагали, а часом ні, і часом були вияснення, що газету не доставлено своєчасно, себто не доставлено її перед відізом останнього в тому дні транспорту. Щоб виключити, або бодай зменшити ці труднощі та недомагання і щоб задовольнити загальні вимоги читачів, „Свобода" придбала власні „колеса", купила новий вантажний автомобіль, що тепер постійно „курсує" між В-вом і головним поштовим урядом, доставляючи по кілька тисяч газети в міру того, як їх приготовить до висилки експедиція. Друк і доставa „Свободи" на пошту відбуваються тепер в той спосіб, що газета йде на пресу та починається друкувати о год. 8:30 рано із швидкістю понад 4,000 примірників на годину. Зразу з преси її доставляється ручними візочками до адресарні, де два автоматичні адресарі вибивають адреси і тепер, вибивши кілька тисяч, її зразу забирає на автомобіль п. Карий, що є доглядачем будинку і шофером в одній особі, та доставляє на пошту. Адресування та висилка впорядковані так, що насамперед доставляється на пошту газета з адресами тих поштових районів, з яких було найбільше зажалень щодо поштової достави. Сподіємось, що „Свобода" на власних колесах тепер уже швидше і точніше доходитиме до її читачів.

ЗДА і Франція потверджують давню взаємну приязнь

Вашингтон. — „Президент і державний секретар перевели (з французьким прем'єром і його міністром закордонних справ) приязну виміну думок в атмосфері, яка віддзеркалювала довготривалі і приятельські взаємини між тими двома країнами". Таке говориться на вступі офіційного комунікату, що його видано у Вашингтоні в четвер 28-го лютого про закінчення чотириденних нарад, зв'язаних із офіційними відвідинами в столиці ЗДА французького прем'єра Гю Молле та міністра закордонних справ Християна Піно. У тому комунікаті згадується про такі справи, що були предметом спільних нарад: „Евратом", себто переговори шести західньо-европейських держав про спільне добування атомової енергії для мирних цілей, спільний господарський обшир шости европейських держав, справу Суезького каналу, справу політичних і господарських відносин в Африці та французький плян пов'язати Африку тісніше з европейською економікою, справу Альжиру, НАТО і справу з'єдинення Німеччини. Наприкінці комунікату сказано буквально: „Вони (през. Айзенгавер і прем'єр Молле) так само погодилися, що мусить бути спільний підхід супроти небезпеки комуністичного імперіялізму в Европі і в інших частинах світу. На закінчення, прем'єр і Президент погодились щодо вартости тих одвертих і щирих розмов та висловили бажання, як давні приятелі, що приємно їм буде знову зустрітися".

Єгипет зриває давню умову про Суез

Каїро. — Єгипетський президент Ґамаль Абдель Нассер заявив — за вістками західніх кореспондентів в столиці Єгипту — савді-арабському королеві Савдові, що умова, зроблена в жовтні мин. року на терені Об'єднаних Націй про т. зв. шість точок, які мають становити плятформу для всяких дальших переговорів про Суез, перестала зобов'язувати з хвилиною англо-французького наїзду на Єгипет в листопаді 1956. До цього часу генеральний секретар ОН і всі західні чинники були переконані, що цих шість точок зберегли надалі свою вартість і про це згадано також у комунікаті през. Айзенгавера і французького прем'єра Молле з 28 лютого ц. р. Королеві Савдові, твердять кореспонденти з Каїро, не вдалося переконати Нассера, щоб той не зволікав з очищувальними роботами в Суезькому каналі і щоб він не порушував принципу свобідної плавби по Суезькому каналі для всіх без вийнятку кораблів. — У зв'язку з переговорами, що їх вели з репрезентантами Ізраїлю державний секретар Доллес і французький прем'єр Молле, єгипетський міністер закордонних справ Фавзі заявив, що Єгипет не почуває себе зобов'язаним рахуватися з будь-якими умовами, які зроблено з Ізраїлем, без попереднього порозуміння і без згоди Єгипту.

Ген. Адольф Гойзінґер — командантом німецьких збройних сил

Бонн. — Офіційно проголошено призначення генерала Адольфа Гойзінґера на становище голови департаменту збройних сил в міністерстві оборони в Німецькій Федеративній Республіці. Це один із чотирьох департаментів у тому міністерстві; три інші, це департаменти війська, фльоти і летунства. За реформою, що її переводить міністер оборони Ф. Штравс, ген. Гойзінґер насправді займатиме становище, яке відповідає становищу голови шефів об'єднаних штабів в американських збройних силах, яким є адмірал Радфорд. Ген. Адольф Гойзінґер, який має 59 років, був шефом оперативного відділу в німецькому генеральному штабі в останній світовій війні. Він прийшов тепер на місце генерала Ганса Шпайделя, колишнього шефа штабу маршала Роммеля, який став командантом суходільних військ НАТО в Середній Европі. Призначення ген. Гойзінґера, який м. і. приїздив був недавно до Америки, приспішує справу творення нової німецької армії.

Англія злагіднює режим на Кипрі

Лондон. — Секретар для справ зв'язку у країнах Коммонвелту подав до відома палаті лордів, що англійський уряд приготовляє нові інструкції для маршала Гардінґа, губернатора на острові Кипр. За тими інструкціями, м. і. будуть зревідовані приписи щодо карання за різні провини на підставі винняткового стану, обов'язуючого на Кипрі. Буде скасована кара смерти за посідання різного роду зброї, за винятком бомб, також будуть обнижені кари в'язниці. Майже одночасно в столиці Кипру, Нікозії, радив Етнархат Греко-Православної Церкви, який, за тамошньою традицією, вважається водночас політичним проводом кипрських греків. Етнархат звернувся з новим закликом до англійського уряду, щоб той, з уваги на резолюцію Генеральної Асамблеї ОН про „мирне, демократичне і справедливе" полагодження проблеми Кипру, виявив добру волю і відкликав із заслання архиєпископа Макарія, засланого в минулому році на острівець на Індійському океані. Кипрські владики потвердили ще раз, що сам Макарій є найбільш компетентний для поведення з англійцями нових розмов.

Новий вантажно-перевозовий автомобіль „Свободи", на який п. Карий навантажує мішки з готовою вже до висилки газетою, щоб негайно завести на пошту.

ЗДА ЗАЯВИЛИ АКТИВНЕ ЗАЦІКАВЛЕННЯ ДОЛЕЮ ПОЯРМЛЕНИХ НАРОДІВ

АМЕРИКАНСЬКИЙ АМБАСАДОР В ОН ЗАПЕВНИВ, ЩО АМЕРИКА НІКОЛИ НЕ ЗАБУДЕ КРАЇН СХІДНЬОЇ ЕВРОПИ

Об'єднані Нації. — З'єдинені Держави заявили знову, що вони не забудуть країн Східньої Европи і безперервно змагатимуть до їхнього визволення. Таку заяву в імені ЗДА склав на Генеральній Асамблеї Об'єднаних Націй амбасадор Генрі Кебот Ладж. Він сказав м. ін. буквально: „Американський нарід не може прийняти з байдужністю або апатією ситуацію, яку Совєти створили в Середній Европі. Ми не можемо погодитися на безжалісний совєтський замах проти людської гідности і свободи. Як довго не осягнено незалежности, як довго Совєтський Союз продовжує вмішуватись у справи тих країн, ми не можемо і не залишимось мовчазними і не протестуючими". „Очевидно — казав Ладж — що ми повинні журитися народами Східньої Европи і повинні журитися їхньою долею. Хочемо бачити їх вільними і незалежними, здібними формувати своє власне життя і вирішувати свою власну долю, незалежними від совєтської контролі, незалежними від американської контролі, незалежними від всякого роду контролі. Будемо робити, що зможемо, згідно з принципами Об'єднаних Націй, щоб показати тим безпомічним жертвам, що їх не забуто і що вони не втрачені. Будемо далі постачати тим народам правду про наш світ і правду про їхній світ. При кожній нагоді будемо запевняти їх, що без уваги на те, що вони чують від своїх теперішніх гнобителів, що давні зв'язки споріднення і приязни не заламалися і що тепер панує тільки довга ніч, а після довгої ночі приходить світанок".

За часописними коментарями, промова Генрі Кебота Ладжа, виголошена на Генеральній Асамблеї ОН в четвер 28 лютого ц. р., мала декляративний характер. Ладж виголосив її у зв'язку з дальшою дебатою над совєтською скаргою проти ЗДА за „підривні дії" на терені комуністичних країн. Той совєтський внесок на засудження ЗДА відкинено вже на Спеціяльній Політичній Комісії в минулу середу 53 голосами проти 8 при 11, що здержались, а після того, за звичайною процедурою, та справа перейшла на Генеральну Асамблею. Тому, що совєтські наклепи на Америку стосувались американського відношення не тільки до Мадярщини і сателітних країн Середньої Европи, а й Східньої, то й Генрі Кебот Ладж вживав у своїй промові — за текстом, оприлюдненим в „НИ-Таймсі", термінології „Середня Европа" і „Східня Европа". Дебата в цій справі мала продовжуватись в п'ятницю.

Юґославія оскаржує Москву у ворожій кампанії

Београд. — Юґославський міністер закордонних справ Коца Поповіч в одногодинній промові перед парляментом у Београді одверто оскаржував Москву у веденні такої політики, яка змагає до ізолювання Юґославії в міжнародному світі. Офіційний речник юґославського уряду признав, що СССР фактично відкликав обіцяну Юґославії фінансову поміч на висоту $ 250 мільйонів. Він не скривав більше факту, що дійсно між Совєтським Союзом та Юґославією настав новий гострий конфлікт, який відбився на їх політичних і господарських взаєминах, але вину в цьому в цілості приписував Совєтському Союзові. Мовляв, Совєтський Союз переніс різниці поглядів на ідеологію в площину міждержавних взаємин. Головна ідеологічна розбіжність між Москвою і Београдом — за твердженням Коци Поповіча — полягає в тому, що Москва налягала на визнання всіми комуністичними партіями факту існування „одного соціялістичного табору", в якому провідну ролю має грати Москва, а Юґославія відмовилася прийняти таку тезу. Коца Поповіч поставив крапку над „і", що Юґославія не хоче належати до такого „соціялістичного табору", який мав би слухати приказів Москви. Він ще раз покликався на основну лінію політики Тіта, щоб усі „соціялістичні країни" були рівні та що Юґославія має право визначити своє місце в міжнародному світі, як країна невтральна. Коца Поповіч з огірченням згадав листа Булґаніна до канцлера Аденауера, в якому совєтський прем'єр, відкидаючи головне німецьке бажання щодо з'єдинення земель, все ж пропонував Західній Німеччині затіснити політичні, культурні і господарські взаємини з СССР. Коца Поповіч жалувався, що такої пропозиції Москва не зробила Юґославії.

У СВІТІ

● **Папа Пій XII** відправить 12 березня ц. р. в соборі св. Петра Понтифікальну Службу Божу з нагоди 18-річчя свого вибору на Апостольський Престіл.

● **Французькі соціялісти** виключили на три роки з партії чільного соціяліста, Андре Філіппа, економіста, за зламання партійної дисципліни, яка забороняє оприлюднювати політичні коментарі в несоціялістичних часописах. Андре Філіпп вирукував під час Суезької кризи статтю на сторінках парицького „Ле Монд" з критикою політики соціялістичного уряду Молле за участь Франції в поході проти Єгипту, чим, мовляв, Франція допомогла Москві в її наїзді на Мадярщину.

● **Комуно-чеський уряд** рішив від найближчої весни наслідувати большевицьку систему при прийманні кандидатів до високих шкіл. В комуно-чеській пресі появилось повідомлення, що надалі рішатимуть не так наукові кваліфікації учня, як вислід „переслухання", що його переводитимуть спеціяльні партійні комісії. Головною кваліфікацією будуть, як і в СССР, „пролетарське походження" та комсомольська ревність.

● **Лорд-майор** (посадник) Лондону влаштував на честь чоловіка королеви Єлисавети, князя Філіппа Единбурзького, офіційне прийняття під гаслом „Вітайте з поворотом додому". Королеви на тому прийнятті не було, бо вона, згідно з дипломатичним протоколом, чи па: традицією — мусіла б зайняти перше місце, а в даному випадку перше місце було передбачене для Філіппа. У своїй промові князь Единбурзький в посередній формі розвіяв сумніви, буцімто він свідомо зволікав із своїм поворотом до Англії. Він рішуче твердив, що забарився з тої причини, що відвідував віддалені місцевости в заморських країнах Коммонвелту для здобуття їх прихильности.

● **Комуністи в Індонезії,** які гаряче підтримують проєкт президента Сукарна про запровадження режиму „кермованої демократії", себто створення понад урядом і поза парляментом постійної Ради з репрезентантів усіх партій для політичного планування, — в листах і летючках загрозили „ліквідацією" головним опонентам цього проєкту, противникам співпраці з комуністами.

● **У Парижі** поліція сконфіскувала число комуністичного часопису „Ль'Юманіте", в якому французьких вояків в Альжирі обвинувачувано в доконуванні самосудів та звірському відношенні до арабів.

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays and holidays (Saturday and Monday issues combined) by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J., on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879

Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає і не зобов'язується повертати незамовлені матеріяли.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

МОСКОВСЬКІ ЧАРЛІ МЕККАРТІ В ОН

Загал наших читачів знайомий з цією популярною в Америці „індивідуальністю", що зветься Чарлі МекКарті. Кожний, хто в цирку, в театрі чи в телевізії приглядався і прислухався цьому Чарлі МекКарті, той до сліз сміявся з „його" вигадок і дотепів. Чарлі МекКарті — це собі дерев'яний манекен, одягнений, звичайно, в дипломатичний фрак і з моноклем в оці; він „може" клїпати очима, ворушити устами, „говорити" і виконувати всі людські рухи. Різниться він від людини тим, що не є людиною, що він є дерев'яним манекеном і робить тільки те, що, при допомозі відповідного механізму, наказує йому робити його пан і опікун. А „вимовляє" він тільки ті слова, які фактично, але майже непомітно для людського ока виголошує зміненим голосом той же справжній артист і пан дерев'яного Чарлі МекКарті. Що більше, Чарлі часто навіть „свариться" та сперечається зі своїм паном і дирігентом, і це, звичайно, є найбільш комічне.

Вірним і яким же трагічним образом такого Чарлі МекКарті в руках московського диригента є в міжнародній політиці представники сателітних країн та совєтських „союзних республік", в тому числі й української. Такого дерев'яного Чарлі МекКарті нагадує до злуди і представник так званої Української Радянської Соціялістичної Республіки в Об'єднаних Націях, що є нічим іншим, як тільки ще одним підголоском Москви в тій міжнародній інституції. Минулого вівтірка, 26-го лютого, виступав він там з обвинуваченнями проти Америки та з лайкою проти українських „буржуазних націоналістів", приписуючи їм всілякі злочини проти українського народу. Російська мова, отже мова московського майстра, якою цей представник говорив, ще тільки скріплювала подібність його з дерев'яним манекеном Чарлі МекКарті.

З повідомлення про виступ цього представника в Об'єднаних Націях, надрукованого в попередньому виданні цього щоденника, читачі знають, про що говорив його устами московський майстер. Він лаяв Америку за те, що вона, мовляв, втручається у внутрішні справи українського народу, висилаючи на Україну своїх шпигунів і диверсантів та допомагаючи „українським буржуазним націоналістам" вести протисовєтську акцію. З цього виступу виходило б, що Москві найбільше заболіли деякі останні акції американських українців, зокрема відвідини та авдієнція їх представників у державного секретаря Джана Фостера Доллеса 19-го жовтня минулого року, виступ секретаря праці, Мічелла на українській політичній маніфестації в Ню Йорку 30-го грудня м. р. та широка акція відзначування роковин проголошення державної незалежности Української Народньої Республіки 22-го січня; зокрема виступи з цієї нагоди в Конґресі ЗДА у Вашинґтоні. Все це і багато дечого іншого, — мовила устами свого підголоска Москва — є американською „злочинною акцією проти українського народу", і за це, — домагалась Москва устами свого Чарлі МекКарті, — Об'єднані Нації повинні Америку осудити.

Цей „український" представник не був одиноким Чарлі МекКарті, що його московський майстер брав на коліна в Об'єднаних Націях та його устами промовляв. Таких Чарлів було більше, приблизно стільки, скільки є представників сателітних та союзних „республік" в ОН. Всім бо їм судилась ця трагічно-комічна роля дерев'яних манекенів, дармащо вони живі і, можливо, не в одного з них може бути навіть свій розум і своє серце, хоч таких, звичайно, Москва закордон не висилає, а як помилково й вишле, то вони таки знаходять якусь можливість, щоб вискочити на волю.

Все ж таки виступи цього та всіх інших московських чарлів меккартів в Об'єднаних Націях у цій конкретній справі можуть мати і деякі позитивні наслідки. З цих бо виступів представники багатьох народів довідались і могли зробити собі деякі інтересні висновки про положення в підсовєтських країнах та про наявність визвольних рухів. Самі ж поневолені народи могли з цих виступів виловити деякі інформації і прийти до посередніх висновків, що все ж таки вільний світ та їхні власні еміґрації у вільному світі інтересуються їхньою долею і бажають допомогти їм у їхній боротьбі за волю. Нарешті і ці еміґрації можуть собі зробити відповідні висновки, як їм поступати і що робити, щоб вдаряти поневолювача їхніх народів і окупанта їхніх країн у найболючіші місця.

Тим часом світ знає ціну таким виступам і обвинуваченням, доказом чого може бути факт, що совєтську резолюцію, яка пропонувала засудити Америку за „підривні дії" і яку піддержували московські чарлі меккарті, відкинено більшістю 53 голосів, проти 8 совєтських та при 11 здержаних.

РОЛЯ ДЕРЖАВНОГО СЕКРЕТАРЯ

У зв'язку з провідною ролею Америки в міжнародній політиці, як і трудноцами та суперечностями тієї політики в теперішніх обставинах, особа державного секретаря ЗДА, більше, як будь-який інший член уряду, є постійно предметом внутрішньої і закордонної критики. Пол Ніце, президент Виховної Фундації для закордонної служби і колишній директор плянувального відділу в державному департаменті, називає в обширній статті на цю тему в недільному додатку „НИТаймсу" посаду американського державного секретаря „неможливою", на яку нема взагалі відповідного кандидата.

Державний секретар — це керівник американської закордонної політики, хоч насправді відповідальним за цю політику є президент ЗДА. Тому державний секретар, як ніякий інший міністер закордонних справ в будь-якій державі, виконує свої функції завжди тільки в імені президента. Однак, критикують і атакують не президента, а державного секретаря. Він не може заходити в конфлікт з президентом ні в якій справі, бо інакше створює собі неможливі умовини праці. В таку саму ситуацію він попадає, коли президент починає легковажити свого державного секретаря і керувати закордонною політикою безпосередньо, всупереч поглядам керівника ресорту закордонної політики. Історики наводять, як приклад, конфлікт між Ф. Д. Рузвелтом та його державним секретарем Корделлом Гуллом і між Гаррі Труманом та його державним секретарем Джеймсом Бирнсом. В обох випадках державний секретар мусів зрезиґнувати.

Але державний секретар очолює державний секретаріят, в якому працює 15.000 осіб, на американському континенті і в заморських країнах. Він їхній „босс", вони від нього залежні, він дає їм вказівки і він відповідає за всю їхню працю, значить — він мусить бути докладно в курсі всіх справ тієї велетенської бюрократичної і дипломатичної машини. Водночас він мусить завжди рахуватися з думкою Конґресу, особливо Сенату, і раз-у-раз являтися з звідомленнями та обороною різних проєктів перед двома конґресовими комісіями для закордонно-політичних справ, наради яких відбуваються здебільша за закритими дверми. Тим голосніше реаґує на всі важливіші закордонно-політичні справи американська публічна опінія. Щоб утримувати з нею тісний зв'язок і не мати проти себе преси, він мусить періодично відбувати пресові конференції й відповідати на десятки запитів пресових спеціялістів з ділянки закордонної політики. Очевидно, що в практиці ніколи не може бути так, щоб між державним секретарем, президентом Республіки, керівниками окремих департаментів, їх аґенцій і дипломатами в усіх чужих країнах, між ним і конґресовими лідерами та репрезентантами преси — завжди була ідеальна гармонія поглядів в актуальних проблемах. Тому, що така гармонія, так би мовити, заздалегідь виключена, треба її шукати і для цієї цілі витрачати масу часу й енергії, маючи для цього спеціяльний хист, терпець і видержливість.

Але це — тільки внутрішній відтинок його обов'язків. Істотне ж поле його діяльности — це відношення до зовнішнього світу, зв'язок з усіми урядами всіх країн у світі, співпраця з одними і ворогування з іншими. Цей закордонно-політичний світ вимагає від державного секретаря так само частого безпосереднього персонального стику, як і внутрішній терен праці. Цей стик охоплює подорожі за кордон на міжнародні конференції, відвідини і наради в чужих столицях, як теж приймання закордонних репрезентантів у столиці ЗДА, постійних амбасадорів і чужинецьких гостей, які саме й приїздять для обговорювання справ, що їх близько цікавлять. До цих нарад і конференцій, ведених в ЗДА чи поза ними, треба приготовлятися і треба так їх переводити, так на них поводитись, щоб вони кінчались успіхом для Америки. У взаєминах же з закордоном треба рахуватися не тільки з думкою офіційних репрезентантів, себто уряду кожної окремої держави, але й з публічною опінією в тих країнах, з їх партіями і їх пресою. Треба вміти з'єднувати собі погляди вирішних чужих державних чинників і вміти прихиляти собі симпатію чужинецької преси. Послідовно, таке завдання вимагає тонкого знання відносин в усіх чужих країнах та орієнтації в тамошній пресі. Неможливо послуговуватись у цьому виключно своїм апаратом, бо публічні пресові конференції треба відбувати персонально, так само, як самому треба брати участь не лише в офіційних тайних нарадах, але й у бенкетах та прийняттях, на яких кожне необережне слово може мати поважні наслідки для країни, а державному секретареві припечатати особисту кар'єру.

Тому ідеальним кандидатом на таку посаду була б людина, яка мала б передусім залізне здоров'я, велику освіту, детальне знання з ділянки закордонної політики, великий дипломатичний хист, безмежний терпець, подивугідну пам'ять, твердість характеру та гнучкість думки, репрезентаційну появу, особистий чар, вміння ладнати з людьми і надлюдську працездатність.

Ось чому становище державного секретаря — це „неможлива посада".

І ТІЛЬКИ ПАХОЩІ ПОЛИННІ...

З тобою часто, зоре вірна,
В минулі дні, весняні дні
Ходили ми в поля вечірні,
Де гостро пахли полинні.

Тепер над полем біла тиша
Вечірніх лагідних долин.
Коло воріт зима колише
Гіллям зажурених ялин.

І вже без тебе, дальня зірко,
Ходить у степ грудневим днем
Мені і солодко, і гірко:
Сніги тут пахнуть полинем...

По життьовій ідем долині,
Шукаєм вік весни красу.
І тільки пахощі полинні
Приносять пам'ять щоразу.

ТЕРЕНЬ МАСЕНКО

„ВНАЧАЛЄ МИ НЄМНОЖКО РАСТЄРЯЛІСЬ"

Четвертий пленум Правління Спілки Письменників Совєтської України, що відбувся в днях 10-12 січня ц. р. в Києві, характеристичний і цікавий з того погляду, що у виступах окремих критиків і письменників знайшли свій відгомін і наслідки десталінізації чи інакше сповидної ліквідації „культу особи", а з другого боку — наслідки „відлиги", спричиненої цією десталінізацією в культурному й інтелектуальному житті України.

З „культу особи" виходили і до нього часто верталися не тільки офіційні доповідачі, але й дискутанти під час згаданого пленуму. Їх виступи виявляють, як не можна краще, всю розгубленість в питанні десталінізації серед офіційних совєтських літературних сатрапів і держиморд. У той час, як Л. Новиченко, заступник голови правління СПУ і парткомуністичний спец у справах української літератури, намагався запевняти, що „безпосереднє і самокритичне розкриття недоліків, помилок і схиблень", породжених культом особи, у більшости совєтських письменників не викликало „настроїв розчарування і зневіри", то прибулий спеціяльно з Москви для участи в пленумі перший секретар союзу письменників СССР, А. Сурков, заперечив твердження Новиченка, заявляючи, що „біда наша полягає в тому, що ми спочатку трохи розгубилися. Розгубилися від того, що не на всіх однакове враження справили обставини, зв'язані з ліквідацією наслідків культу особи і з оцінкою діяльности И. В. Сталіна. Деякі люди стали на шлях загального, анархістичного відкидання наших досягнень".

Свою певність у „благополучному" подоланні наслідків „відлиги", викликаної короткотривалою хвилею десталінізації і революційними подіями на Угорщині і в Польщі, заперечив, зрештою, в дальшому і сам Новиченко, подаючи безліч прикладів зрушень, що мали місце також в українській літературі. Зрушення ці були глибокі й далекосяжні і тому Новиченко присвятив їм головну увагу у своїй доповіді.

„Як ніколи досі, — стверджував Новиченко, — стали поширюватися і тепер старі теорії соціял-реформізму та опортунізму..."

„Помилкові погляди на партійність літератури можна інколи знайти і в середовищі совєтських письменників. Люди, політично незрілі і настроєні по-обивательському, намагаються поставити під сумнів правильність лінії партії в розвитку совєтської літератури, і зокрема правильність постанов ЦК партії в ідеологічних питаннях".

„Зараз серед деяких нестійких людей можна почути обивательські розмови про те, що, мовляв, ми до цього часу писали неправду, а тепер ось будемо писати чисту правду".

„У нас знайшлися окремі товариші (В. Швець, А. Малишко, І. Шумило), які, під претекстом „оборони" національних особливостей української культури, почали висловлювати погляди, несумісні з совєтською ідеологією дружби народів". Особливо ж останній (І. Шумило) „в деяких своїх виступах допустився невірних тлумачень і оцінок національної політики партії на Україні".

„Є серед нас люди, які раптом почали сумніватися в таких речах, в яких не сумнівалися протягом двадцяти чи більше років. Говорять, що треба відмовитися від методи соціялістичного реалізму, що це, мовляв, принцип, а не метода... Говорять також, що поняття методи соціялістичного реалізму було сформульоване в 1932 році, як гіпотеза, як гасло, як теорія, в рамки якої, мовляв, заганялося потім вже штучно творчу практику письменників".

„Демагоги і крикуни намагаються розповсюджувати нігілістичні погляди про совєтську літературу, обнижуючи її ролю в духовому житті совєтського суспільства. Ці люди кричать про те, що вся наша література 30-40-х рр. є суцільною низкою невдач, помилок і схиблень".

Наведені тут цитати з доповіді Л. Новиченка доводять з усією переконливістю, що зрушення, які відбувалися в інтелектуальному, літературному і мистецькому житті підсовєтської України, куди глибші й основніші, як це хотіли признати совєтські літер. сатрапи. Ці зрушення вдарили і треба думати, що вони б'ють і далі нищівно по основах побудованої на „принципах соціялістичного реалізму" літератури, розкриваючи його штучність, нереальність і несумісність з життям і мистецтвом. Подані Новиченком факти доводять також, що проти стихійного процесу совєтські самодержці цілком безсилі і що вони ледве чи зуміють подолати опозицію на інтелектуальному фронті пригадуванням, що поет повинен бути „найперше пропаґандистом і трибуном", а письменник має писати твори, в яких було б показане совєтське життя... „в усій його красі".

Зрушення, що виникли в підсовєтському літературному житті, компартія намагається ліквідувати сьогодні, як це було багато разів за життя Сталіна, терором і залякуванням. Про підсилення цього терору дають добре свідчення, з одного боку, покаянні заяви осуджених за „помилки" письменників, а з другого — поквапливість, з якою вони намагаються підкреслити свою льояльність до партії і правовірність в комуністичній ідеології. Ні на якому з'їзді чи пленумі письменників не було досі стількох заяв проти „буржуазного націоналізму", як на четвертому пленумі Спілки радянських письменників України. Проти „псів і шакалів українського буржуазного націоналізму" гримів Микола Бажан. Проти зухвалих фальсифікаторських спроб (в ділянці історії української літератури збоку ідеологічних зброєносців американського імперіялізму типу Меннінґа та його підручних з буржуазно-націоналістичного кодла" протестував Л. Новиченко. „Зміцнити наступ на ідеологію націоналізму" закликав Юрій Смолич. Зарепетували скваnливо про „священну" конечність „наступальної борби" з буржуазним націоналізмом письменники В. Козаченко і Л. Дмитерко, засуджені Л. Новиченком за розвивання „морально-етичних" тем і намагання зійти на „бічні стежки" від „прекрасної совєтської дійсности". Підкреслював конечність загострити „партійну чуйність" і поет Платон Воронько.

Всі ці „рішучі і гострі" виступи проти українського націоналізму свідчать тільки про нову хвилю терору, спрямованого партією на підсовєтських письменників, і викликані вони інстинктовним бажанням письменників рятувати себе фізично від ліквідації, що до неї могла б привести навіть і невеличка тінь запідозріння в буржуазному націоналізмі чи хоч би в потуранні йому. З другого боку, це посилання на націоналізм і виклинання його свідчить про непереможну силу ідей українського націоналізму, який, не зважаючи на довгі десятиріччя жорстокого терору і фізичного винищування українських культурних сил, залишився живою і завжди загрозливою небезпекою для Москви та її ставленців в Україні. І тому було і є від чого не тільки „нємножко", але й таки добре розгублюватися представникам комуністичного режиму в Москві.

О. Р.

Євген Скоцко

ЗА ОБ'ЄДНАННЯ ОУН

(Дискусійна стаття)

Сьогодні, коли світові події викликають серед українців тривогу, застаючи нас в стані незгоди і жахливого розпорошення сил — на передове місце виринає проблема об'єднання розбитого українського націоналістичного табору.

Чому на передове місце? Головно тому, що політичний барометр по той бік залізної заслони досить недвозначно вказує, що найважливішим чинником у вирішуванні українського питання буде фізичне поготівля і діяння відповідно організованих українських сил.

Приходиться також ствердити факт, що на політичному овиді західнього світу немає навіть проблиску надій на те, що проблема національного визволення підсовєтських народів, а в тому числі й України, може знайти розв'язку на форумі міжнародньої політики. Навпаки, тим народам лишається надія тільки на їхні власні сили. Тому є майже певним, що завершення політичних аспірацій українського народу може наступити, в головній мірі, шляхом революційного поготівля та діяння. А це входить в обсяг компетенцій організованих українських націоналістів, бо ж їхнім головним завданням завжди була, є і повинна бути (про це вони не сміють забувати!) — чинна боротьба проти окупанта України.

Мусить, отже, існувати одна революційна сила, під одним проводом, яка давала б бодай мінімум запоруки, що український народ не буде безпорадний в часі нового буревію; що у вирішальний момент вона зможе заволодіти положенням в Україні і стати організатором та керманичем всенародного зриву до волі.

Тому то об'єднання всіх українських націоналістичних груп є пекучою проблемою часу. Ця проблема стає тепер на порядок дня і вимагає негайного полагодження.

Другим важливим фактором, який диктує конечність об'єднання націоналістичного табору, є невідрадне положення на українському внутрішньому фронті.

Розбиття ОУН на рідних землях позначилось трагічними подіями в часі останньої війни і внесло багато неґативних моментів у життя і працю української еміґрації у вільному світі.

Моральне пригноблення, апатія в громадській праці, зневіра у власних силах і спроможностях, брак пошани до проводів, брак координації навіть тієї праці, яку вдається вести — ось риси, питоменні українській еміґрації всіх теренів і країн.

На відтинку зовнішньої політики зустрічаємо кволість і навіть поважну дозу безвідповідальности.

Всі ці симптоми хвороби нашого суспільного життя є, в найбільшій мірі, чи то безпосереднім наслідком, чи кумулятивним ефектом розбиття ОУН.

Існування та дія монолітної революційної організації, такої, якою була до війни ОУН — надали б українській дійсності зовсім іншого вигляду. Така організація була б капіталом для всесуспільного об'єднання сил, включно з зовнішньо-політичним сектором, і активізувала б маси загалу. Одним словом, така організація оздоровлювала б українське громадянство та громадське життя.

Сьогодні колишня ОУН поділена на такі окремі організації: ОУН під проводом полк. А. Мельника, ЗЧ ОУН під проводом С. Бандери, ОУНз під проводом Л. Ребета і ЗП УГВР під проводом М. Лебедя. Є ще п'ята націоналістична організація, УРДП, під проводом І. Багряного, яка хоч не є відламом колишньої ОУН, бо постала незалежно в 1945 р., проте споріднена багатьма моментами з рештою націоналістичного табору і тому не можна про неї забувати, коли мова про консолідацію.

Немає між цими організаціями ніяких поважних або засадничих розходжень: спільні в них ціль, минуле і навіть ідеологія (в якій може постали в останньому часі деякі незначні відхилення). Всі вони виросли з одного кореня. Але, на жаль, також спільною їм є ворожість, з якою вони одна до одної відносяться. Кожна з цих організацій старається своєю арґументацією обороняти свої вужчі позиції і зберігати свою окремішність, неначе якусь непорушну святість. Кожна невідступно зберігає свою власну „правду".

Що більше, як подають вірогідні джерела, революційне підпілля на українських землях (а воно існує і діє) подекуди може віддзеркалювати розбиття націоналістичних груп за кордоном. Це є більш трагічним фактом, як навіть розчетвертування ОУН та во-

(Закінчення на стор. 3-ій)

О. Дереш

МЕСНИК

(Із циклу: Троє ведмедів з білою латкою)

(6)

Горіло небо від блискавок, гудів грім, а в проміжках тиші чути було тільки дикі вигуки розлюченого Іштвана, удари важких кулаків по тілі Ази і рев ведмедя. Нараз сильний поштовх у груди вірвав Іштвана від скривавленої жінки: строгий, дивлячися з-під лоба, стояв перед ним ватажок.

— Іди до воза! — промовив він до Ази, а коли вона відійшла, хлипаючи з болю й образи, ще довго дивився на Іштвана, який стояв непорушно, зачарований його зором. Іштван зробив крок, щоби відійти, але ватажок зловив його за руку. Мовчанка тривала, бо ватажок щось думав і щось душив у собі.

— Хоч чужий ти мені став своєю дикою поведінкою, але все ж у тобі ще є циганська кров, і тому я тебе перестерігаю: на злу дорогу зійшов ти, Іштване. Побиваєш без причини Азу, знущаєшся над ведмедем і сам не тямиш, що робиш. Думаєш, що побоями можна з'єднати любов людини й звірини. Знущання над ними викликає страх перед тобою, але з часом страх перероджується в ненависть, а ненависть викликає бажання помсти. І як це бажання оволодіє Азою, то вона знайде спосіб, щоб вкоротити тобі віку. Є багато незнаних тобі таємних речей, що їх привезли цигани з далекої Азії і передають втаємниченим особам з роду в рід. Коли станеться тобі щось зле, то я й пальцем не кивну. Не моє діло буде тоді судити Азу. Є Бог над нами, що її осудить. Вона — вільна циганка і за нею право боронити себе від поневолення. Волю дав Бог кожному створінню, людині й звірині, як найдорожчий скарб, і хто не вміє її шанувати й обороняти, той не вартий життя. Не думай, що буком зробив ти з ведмедя слухняну собаку. Собаку виховували сотками поколінь, аж поки її освоїли. І то, доведена до злости, кусає вона руку, що її годує. А з ведмедя, який народився вільним, не виб'єш ти жорстокими способами бажання волі. Він вправді танцює з твого наказу, але ти в своїй дикій ненависті не помічаєш, як гнівно блищать у звіра очі, коли ти спиною повертаєшся до нього. А прийде час, коли він гнівно подивиться тобі прямо в очі. Твої побої його вже не лякають, коли він лапами поранив тобі груди. Нині пазурями подер тобі тіло, а завтра може перегризти тобі горло. Він вже поза межами болю. Бережися, щоб не було запізно.

— „Дурниці плете старий, — думав Іштван, оглядаючи рани й одягаючи нову сорочку. — Поки існує світ, завжди панувала в ньому сила, що підкорює собі слабших. Сильний звір роздирає слабшого, щоб жити. Войовничий нарід, хоч менший числом, підбиває інші численніші народи і володіє ними. Володарі, хоч самі слабосильні, панують над народами при помочі сили. Мій кулак завжди рішав у непорозуміннях з товаришами. Тому всі мене слухали й мені корилися. Ха-ха! Любов! Не знати, чи послухав би мене ведмідь, коли б я просив його: дорогий ведмедику! Піди на гарячу бляху, припечи собі підошви, бо інакше не навчишся танцювати. Тільки мій кулак, а не любовні слова зробили його покірним..."

Іштван обмив рани горілкою, решту горілки допив, і по хвилині заволодів ним сон. Буря перейшла. Ще тільки часом десь далеко гудів грім, але над табором вже ясніли зорі. Ведмідь лежав під возом, вилизував рани, смакував залишки людської крови на лапах і стиха стогнав. Аза задумана сиділа на возі під наметом і світло свічки роз'яснювало її обличчя, що зраджувало внутрішній неспокій. На постелі, немов присуд смерти, лежали розкинені карти. Вони були старі, брудні від довгого уживання, з дивними рисунками людей і звірят. Два рази питалася Аза карт про свою й Іштванову долю, і два рази виходила смерть. — „Смерть!" — прошептала циганка і, немов лякаючися цього грізного слова, махнула рукою перед чолом, щоб відігнати від себе страшну думку, що гніздилася у голові. Але думка верталася вперто, як настирлива муха в осінню пору. Взяла знову карти до рук, перемішала і знову повільно почала викладати, мимоволі бажаючи опізнити рішальний присуд. Безшелесно падали карти на постіль, укладаючись рядом. Три ряди байдужі. Приходив четвертий, важкий, як слово судді, що оголошує остаточний вирок. Циганка, повна неспокою, держала карти в руці і дивилася в світло свічки, яке блимало від подувів вітру, що вдирався під намет. Кругом було тихо. Вже й далекого грому не було чути і мирно спав табір. Тільки в душі циганки шаліла буря. Від внутрішнього неспокою вона вся дрижала, і холодний піт обливав її чоло, що укладалося в грізні борозни.

— „Як жорстоко проходять мої молоді літа, так нехай жорстокою буде твоя смерть, коли рішить доля!" — і циганка вже спокійно клала карти, що падали тепер, як важке оливо, на білу постіль. В середині ряду знову завагалася, держачи в руці невідкриту карту. Та скорий рух пальців положив і її в ряд, а за нею лягли на постіль і дві інші. — „Смерть! — прошептала вдруге циганка. — Чия? Вийде моя карта, будеш живий, а я відійду у вічність. Вийде твоя — твоя смерть, а моя — вічна мука". — Поволі рука відкрила карту, що зображувала цигана з танцюючим ведмедем. — „Твоя смерть!" — прошептали затиснені уста. Аза замкнула очі й застигла непорушно. Остання карта маячіла перед нею.

Глухо, тривожно гуділи цимбали, шаліла скрипка звуками диких пристрастей і бурхливих інстинктів. Блищали при палаючому вечірньому вогнищі гострі кинджали, звично вдаряючи сталь об сталь. Палали очі танцюючих ясними іскрами, а із затиснених уст падали хрипкі оклики. Під впливом дикого танку збудилася дикість ведмедя. Одним ударом лапи кинув свого гнобителя на землю, а гострі зуби затопилися в його горлі. Аза жахнулася з болю і прокинулась. Незрушені лежали перед нею карти. — „Кізмет!" — промовила вона, погасила свічку і зійшла з воза.

Божевільний крик болю і дикий рев ведмедя збудили табір з глибокого сну. Насилу відігнали звіра від пошарпаного тіла Іштвана. Ніким не турбований, пішов він поволі в сторону гір, значачи свій шлях краплинами крови, що спливала з рани на грудях, завданої гострим ножем. Кров ведмедя падала на зелену траву і застигала червоними плямами. Ясні промені заходячого сонця знайшли його у глибокій дебрі, подібній до тієї, куди водила його ведмедиця, породивши вільним, і куди він вернувся, скинувши пута неволі. Темна ніч назавжди закрила йому очі.

Так загинув перший із трьох ведмедів, що їх трьох із білими плямами на грудях привела була на світ ведмедиця в Бескидських горах.

Уважно читав акта судових доходжень про смерть Іштвана суддя, старий, досвідчений мисливець. Прочитавши, похитав із співчуттям головою, написав на обкладинці червоним олівцем — „Кізмет" — і звелів втягнути акта до реєстру закінчених справ.

Помер письменник Антін Лотоцький

Окружною дорогою наспіла болюча вістка зо Львова, що відомий український письменник і педагог Антін Лотоцький помер у Львові з кінцем 1954 р. під большевицькою окупацією.

Покійний народився в учительській родині 13 січня 1881 р. у селі Вільхівці, на Опіллі, в Західній Україні.

Як гімназист видавав із братом Володимиром у Бережанах гумористичний журнал „Небелиці", що його ілюстрував мистець Струхманчук. Як учень бережанської гімназії належав до таємної організації „Молода Громада". За австрійської, польської і большевицької окупації був учителем української рогатинської гімназії.

Як студент філос. факультету у Львові співпрацював у редакції щоденника „Діло", постійно співпрацював потім у дитячих журналах, головно в журналі „Світ дитини" під ред. М. Таранька. У першій світовій війні в Легіоні Українських Січових Стрільців містив свої твори сливе у всіх виданнях у Коші УСС і редагував із М. Угрином-Безгрішним стрілецькі журнали „Вістник Пресової Кватири УСС", „Самопал" і „Червона Калина". Багато праці вкладав у журналі „Самохотник". Від 1916 р. до вибуху другої світової війни був секретарем „Пресової Кватири" УСС.

До першої світової війни організував у рогатинській гімназії передпластові клясові гурти „Молода Січ", що дали найкращих бійців для Легіону УСС.

Під польською окупацією у Рогатині редагував із М. Угрином - Безгрішним популярний місячник „Рогатинець". Постійно співробітничав у Видавництві „Журавлі", в якому появилася його повість „Обри" і поема „Чому тепер червоних маків так багато?".

Останньою його спільною з М. Угрином - Безгрішним працею була „Граматика української літературної мови".

Покійний був глибокорелігійний і пристрасно любив українську молодь, яка щиро захоплювалася його творами, передусім книжечкою „Княжа слава" і називала його „Живою Енциклопедією" . . .

Покійний письменник уживав таких псевдонімів: Ярослав Вільшенко, А. Бей, Тото Долото, Самособою не Руданський.

Для сотень учнів Славного Покійника й живої ще горстки усусуських побратимів і рідні єдина відрада, що спочиває в Україні, яку любив безмежно.

Микола Угрин-Безгрішний.

Вечір Панька Куліша

Об'єднання Українських Письменників „Слово" уладило в суботу 2-го лютого 1957 р. вечір, присвячений шістдесятим роковинам з дня смерти Пантелеймона Куліша.

Вечір відкрив коротким словом (і проводив ним) проф. Г. Костюк-Подоляк, а вступну доповідь виголосив відомий поет Євген Маланюк. У своїй доповіді прелеґент детально проаналізував постать Панька Куліша в історіософічному і соціяльному аспектах, звернувши особливу увагу на конфлікт Куліша з українським суспільством, який, на жаль, триває аж до сьогодні. Наше суспільство ніяк не може простити Кулішеві його гарячої, одвертої і гордої вдачі, не може простити йому звичайних людських помилок, що їх прощало багатьом іншим. І ця вперта постава нашого суспільства у відношенні до Куліша — чи не є ознакою того, що оті антикультурницькі й антиевропейські елементи, що були причиною конфлікту в часи Куліша, ще живі й актуальні аж до сьогодні. Бо, як не як, постать і значення Куліша — неоцінимі. Він був, як зазначив Євген Маланюк, великим піонером, він же дав початок високому стилю в українській літературі, він дав перший історичний роман, і він, врешті, був оформлювачем української думки. І це відпихання Панька Куліша сучасним суспільством не тільки логічно необґрунтоване, але й болюче.

Після доповіді Євгена Маланюка пані проф. Іванна Приймова відіграла з відчуттям на фортепіяно "Allegro Appasionato" відомого французького композитора Saint-Saëns, що своєю динамічністю і силою відповідав творчості Куліша.

У слідуючій доповіді п. Юрій Лавріненко-Дивнич висвітлив постать Панька Куліша — мистця слова, звертаючи особливу увагу на те, що Куліш дав нам перший повний і конґеніяльний переклад Біблії, перші переклади Шекспіра і Гайне, дав нам правопис (славетню „кулішівку"), був не тільки добрим письменником і поетом, — але й добрим істориком, засновником української публіцистики, що перший висунув ідею перетворення російської імперії на національні держави. І самий факт, що в шістдесяті роковини смерти Куліша опльовують за отією нещасною завісою і забувають на еміґрації (не спромігшись навіть на будь-яке видання його творчости), стукає до совісти наших істориків літератури, критиків, літераторів і видавців, щоб опрацювати велику спадщину Куліша й належно її видати.

В наступній точці вечора відома нашому громадянству співачка Ганна Шерей відспівала три композиції при акомпаніяменті проф. Іванни Приймової, після чого п. Юрій Лавріненко-Дивнич відчитав вірша Євгена Маланюка „Куліш" і зробив усім приявним на вечорі несподіванку: що якраз сьогодні, 2-го лютого, є день уродин нашого прелеґента Євгена Маланюка. У коротенькому слові п. Дивнич насвітлив оцінку творчости Євгена Маланюка двома попередніми поколіннями, а для оцінки останнім, наймолодшим поколінням попросив до слова Богдана Бойчука. Крім того, п. Дивнич ствердив, що Євген Маланюк — це не тільки найвизначніший сучасний поет, автор дев'яти книг поезій, але й великої міри есеїст, дослідник української культури і людина, що завжди відгукується на творчість своїх колеґ поетів і письменників, і зокрема уважно ставиться до творчости молодої генерації.

По виступі п. Лавріненка-Дивнича п-ні Ізабелла Орловська відспівала з характеристичною їй майстерністю дві арії з опер „Маруся Богуславка" та „Івасик Телесик" композитора Миколи Фоменка і при його ж акомпаніяменті. Присутні дуже тепло вітали обидвох виконавців, бо, як висловився проф. Подоляк, немає нічого більш зворушливого, як почути щойно створений твір у виконанні автора. З черги Богдан Бойчук відчитав есей про творчість Євгена Маланюка „Майстер залізного слова".

Великою несподіванкою вечора була композиція п. Миколи Фоменка до слів Євгена Маланюка „Гірка весна" у виконанні п-ні Ізабелли Орловської. І тут хочемо з приємністю зазначити, що новий твір п. М. Фоменка є великим досягненням, і він дуже глибоко проникає і відтворює дух творчости Євгена Маланюка.

Вечір закінчився сольоспівом п-ні Ганни Шерей з акомпаніяментом проф. Іванни Приймової, після чого відбулося скромне прийняття, де багато гостей вітало прелеґента і водночас ювілята, та проводило час у дружній і культурній атмосфері.

Б. Б.

Конференція Українського Університету в Гайдельберзі

Дня 29 січня ц. р. відбулася в Гайдельберзі Наукова Конференція Психологічного Інституту УВУ, влаштована в спілку із Зоологічним Інститутом Гайдельберзького Університету на тему: „Аспекти розвитку психічного життя". В конференції взяли участь Проректор УВУ, проф. д-р І. Мірчук, який відкривав імпрезу, проф. д-р В. Людвіг, директор Зоологічного Інституту, із темою „Майбутній розвиток людини із точки погляду біолога", доц. д-р И. Кратохвіль із викладом „Початки психічного життя зі становища зоопсихолога" та проф. д-р О. Кульчицький із викладом „Персоналістична та колективістична концепція розвитку людини".

В конференції взяло участь понад 200 присутніх, переважно студентів Гайдельберзького Університету. Вона була широко коментована в гайдельберзькій пресі, а штутґартське радіо передало дня 30 січня ц. р. півгодинне інтерв'ю із Проректором Українського Вільного Університету, проф. д-ром І. Мірчуком, проф. д-ром О. Кульчицьким та доц. д-ром И. Кратохвілем.

Статті про конференцію, як також й інформацію про діяльність Українського Вільного Університету принесли часописи „Гайдельберґер Таґеблят" з 28 і 31 січня 1957 та „Райн-Некар-Цайтунг" із 31 січня 1957.

В усіх цих інформаціях згадані щоденники дуже прихильно коментують імпрезу нашої високої школи в Гайдельберзі та й сам факт, що Український Вільний Університет вже 35-ий рік продовжує свою діяльність на еміґрації, що служить доказом доброї організованости українських науковців та й цілої української спільноти у вільному світі.

● 43-річний нафтовий мільйонер Вільям Неґлі із Сан Антоніо, Тексас, заложився на 10,000 долярів із своїм приятелем Вільямом К. Карпентером, що стрілою з лука заб'є слона. Тепер він повідомив із Бельгійського Конґа (Африка), що виграв заклад, який Карпентер має передати для музею в Сан Антоніо. Лук, з якого Вільям Неґлі забив слона, важив 100 фунтів і був зроблений з кленового дерева та фібрового скла.

З НАШИХ БУДНІВ

ФЕЙЛЕТОН ПРИСВЯЧЕНИЙ СОБАЦІ

Кожного разу, коли в Ню Йорку відбувається „Виставка Собак", коли газети друкують фотографії різних дивоглядів, відзначених золотими медалями за красу собачу, — тоді мені ввижається й пригадується наш Бровко.

Бровко не дістав би на Виставці жадної медалі, ні золотої, ні срібної, це ясно. Він був старо-крайовий пес, із раси простюхів, смішний, кудлатий, завжди удекорований реп'яхами, з незліченною масою бліх у своїх „мінках".

Проте, безумовно, мав одну високоякісну рису характеру: був „шпарівний" пес, як казали небіжчик — Тато. Не тільки сторожив господарство, але й любив завжди щось до дому принести. З кожної своєї нічної гулянки не приходив упорожні, а таращив за собою то бохонець хліба, поцуплений з сусідської комори, то ворочок сиру, то чиїсь штани, або хоч яку стару рукавицю.

Такий собака за совєтської власти представляв би цілий маєток — в умовинах же буржуазного гніту був предметом вічних клопотів і непорозумінь з сусідами, які заставляли на нього тенета, підсипали отрути, та всякими іншими методами старались його усмертити.

Все ж таки наш Бровко діждався визволення з капіталістичного ярма. Між іншим — це визволення він відчув собачим інстинктом майже рік часу наперед. Ще большевики стояли під Харковом, як наш Бровко сідав, серед ночі, на подвір'ю й жалібно завивав до місяця і зір, ніби голосячи по всіх мертвих і живих, покищо, покійниках, передчуваючи їхню скоропостижну смерть. А може й свою власну? . .

Це було в 1945-му році. Сусідський хлопець Пилипко занедужав на сухоти. В ті часи ще не приходили американські посилки з застриками кальцію й єдиним лікарством на цю страшну язву був — собачий смалець.

От, і прийшла його мати, чорна від журби й горя, та й просить нашу Маму:

— Продайте, каже, Бровка Пилипові на смалець. Це, каже, наш останній рятунок, крім Господа Бога на небі.

Мама відповіли їй:

— Ой, сусідо, та як собакою торгувати? . . Вірте так. Він, кажуть, досить у вас ворочків зі сиром натягнувся, хай же тепер хоч тим спокутує свою вину. Дав би Бог, кажуть, щоб той смалець поміг дитині.

Так пішов Бровко на „добродійні цілі": взяли його на мотузок та й повели, а він ішов слухняно, звісивши голову, не противлячись, ніби знав, що так має сповнитися його доля.

Пів року по Бровковій смерті, помер і Пилипко. Не помогла йому песяча медицина. Може Бровко захудий був, може замало було на ньому того сала? Може треба було з-десять радянських собак, щоб урятувати одного сухітника? . .

Такі питання снуються по моїй голові, коли бачу псів, відзначених медалями.

Ікер.

За об'єднання ОУН

(Закінчення зі сторони 2-ої)

рожнеча між згаданими угрупованнями на еміґрації.

В історії національно-визвольних революційних рухів аналогічної ситуації, де монолітна організація розпадається на кілька клітин, які опісля прямують до спільної мети, під прапором тієї самої ідеї, але як цілком окремі і ворогуючі одиниці — не зустрічається! Мається враження, наче б історія призначила українцям задемонструвати світові, як не ведеться чинної боротьби за визволення.

Яке ж становище проводів згаданих частин ОУН супроти цього невідрадного стану?

Всі вони твердять, що бажають об'єднання і що роблять в цьому напрямі заходи, але в цей же самий час майже всі вони сумніваються в можливості такого об'єднання.

Коли ж запитати провідних діячів цих організацій про конкретні причини, які не допускають до об'єднання, то на це не одержується ніякої переконливої відповіді. Дотичні проводи офіційно тих причин не проголошують. Для ширшого загалу та пересічного українського громадянина ця справа залишається постійною містерією.

Нехіть дотичних проводів, чи може лише деяких з них, до справи об'єднання є незрозуміла загалові, тим більше незрозуміла, що навіть сьогодні, в обличчі тривожних світових подій, які прямо диктують конечність об'єднання всіх сил — в цьому напрямі не робиться жадних поважних заходів, а якщо такі заходи й робляться, то нікому про них невідомо.

В такій ситуації стає ясно, що згадані проводи за почином власної ініціятиви — об'єднатися не можуть! Що вони думають діяти і як діяти на випадок сприятливої хвилини, на випадок конечности спільної акції чи акцій всіх революційних груп на українських землях, — теж невідомо.

Коли згадані націоналістичні групи не можуть самі себе об'єднати, чи ж не спадає на український загал священний обов'язок стати в цій справі посередником? Я уважаю, що так. Загал повинен виступити тут не лише, як посередник, але також як найбільш заінтересований чинник. Бо чинні змагання за державність України є справою цілого українського народу. Коли ж створилась ситуація, де поле революційної боротьби стає майже виключно ареною спорів та обурення поміж поодинокими революційними групами — тоді ця справа стає предметом уваги українського загалу. Серед існуючих обставин, де суспільна опінія на рідних землях не має змоги проявитися, обов'язок такої інтервенції спадає на українську еміґрацію у вільному світі.

Я думаю, що не лише громадянство повинне про цю справу живіше заговорити, але також речники загальної опінії повинні зробити певні кроки, скеровані на повне об'єднання згаданих націоналістичних організацій.

Якщо я в дечому помиляюся, дуже радо прийму публічне спростування. Можливо, що такі спростування роз'яснять причини, чому не дійшло досі до об'єднання націоналістичного табору, і тим самим уможливлять зліквідування цього невідрадного стану.

З великим болем і смутком повідомляємо Українське Громадянство, що дня 22 лютого ц. р. о год. 7-ій рано несподівано помер в Лондоні Перший Представник Української Династії Скоропадських, Носій і Персоніфікатор Гетьманської Ідеї й Суверенности України та Великий Державний Муж новітніх часів

ГЕТЬМАНИЧ

ДАНИЛО СКОРОПАДСЬКИЙ

Похорони відбудуться в Лондоні 2-го березня.

Заупокійну Літургію буде відслужено в суботу 2-го березня о год. 11-ій в Св. Троїцькій Церкві (22 вул.) в Ню Йорку.

Панахиду по Покійникові буде відправлено в неділю 10-го березня в в цій же Церкві (22 вул.) після Служби Божої.

8-ий ВІДДІЛ УКРАЇНСЬКОЇ ГЕТЬМАНСЬКОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ АМЕРИКИ В НЮ ЙОРКУ

ТОВАРИСТВО ЗАПОРОЖЦІВ ім. ПОЛКОВНИКА ПЕТРА БОЛБОЧАНА.

ВИДАВНИЧА КОРПОРАЦІЯ „БУЛАВА" В НЮ ЙОРКУ.

ВІНЧАННЯ

ОЛЕНКИ ДЕМИДЧУК, доньки Семена й Марії, з д-ром ВОЛОДИМИРОМ ПРЕССІ (Присяжнюк) з Торонта, відбулося в суботу 23 лютого 1957 в церкві св. Миколая в Брукли́ні (Савт). З цієї нагоди батьки складають 25 дол. на Український Конґресовий Комітет Америки.

Чи комуніст Бравдер впливав на президента Рузвелта?

Ню Йорк. — 57-річна панна Джозефін Труслов Адамс артистка і письменниця, як: живе в Ню Йорку, заявил. на пресовій конференції в своєму домі, що часописи не вірно передали зміст її зізнань з Конґресі, коли писали, що колишній голова Комуністичної партії Ірл Бравдер під час другої світової війни старався впливати в комуністичному дусі на президента Ф. Д. Рузвелта. Панна Адамс заявила, що Бравдер був „за мудрий на те", щоб міг вірити, що йому вдасться вплинути на Ф. Д. Рузвелта. Але панна Адамс призналася до того, що вона передала Ф. Д. Рузвелтові інфомації від Бравдера про важливі справи, які були корисні для оборони ЗДА. І так Бравдер поінформував був Рузвелта про те, що китайці плянували саботаж американської летунської бази. Панна Адамс передавала інформації для президента при допомозі пані Рузвелт, бо таким способом вони найшвидше доходили до Білого Дому.

Короткі Вістки

● **У столиці Кипру Нікозії** засуджено на смерть ще одного грецького бойовика: 19-річного Еваґораса Паллікарідеса, сина поліційного сержанта, якого схоплено з револьвером у кишені. Він признався, що належить до підпільної революційної організації, і заявив про свою готовість умерти.

● **Об'єднані Нації** випустять 27 травня ц. р. нову поштову марку вартости 4 центи, на якій зображено земну кулю, оперту на крило з емблемою ОН. Як на всіх поштових значках цієї світової організації, напис „Об'єднані Нації" подано на ній в мовах англійській, французькій, еспанській і московській.

● **До Дюссельдорфу** в Західній Німеччині прибуло 14 американських фахівців, делеґатів з різних міст ЗДА, щоб обговорити з німецькими керівниками уряду публічного здоров'я санітарні заходи боротьби проти заразних недуг.

● **Французький прем'єр Ґю Молле** одержав цікаву нагороду — спортового „светера", що його традиційно видають переможцям у перегонах наколесників у Франції. Цю символічну „нагороду" подарував Ґю Молле паризький часопис „Ле Монд", як признання за здобутий рекорд тривалости урядування на становищі прем'єра-міністра у Четвертій Республіці. Минулого понеділка минув 391 день від часу, як він став прем'єром. Від кінця останньої війни тільки Анрі Кей пробув на становищі французького прем'єра 390 днів, а всі інші урядували коротше.

• РОЗШУКИ •

Шукаю МАРІЮ ФАСОЛЯК, замужня БІЛИК, яка останньо мешкала в Шикаґо, 1202 E. 55th St., Chicago 15, Ill. Маю листа для неї від її сестри з України. Хто знав би щось про ню, або вона сама, прошу писати на адресу: Lernatowicz E., 32 Carr St., Toronto, Ont., Canada.

Пошукую свого рідного брата ЮРІЯ ПАВЛИШИНА, родом зі села Гозіїв Старий, пов. Долина. Прошу заграничні часописи про передрук. Хто знав би щонебудь про нього, або він сам, прошу писати на адресу:
СТЕФАНІЯ ПАВЛИШИН
385 E. 10 St., New York 9, N. Y.

ВП. ОЛЮ і МІЛЮ РОМАНЮК та ВОЛОДИМИРА ГАЛУШКУ проситься подати свою адресу:
W. BOROWYK
234 21st Street
Irvington 11, New Jersey

Анна Кузів з дому Шиґда зі села Теплиці, повіт Ярослав, пошукує Михайла ПАШКОВСЬКОГО із села Молоні. Хто знав би щось про нього, або він сам, прошу писати на адресу:
ANNA KUZIW
2227 N. Hoyne Av., Chicago 47, Ill.
Заграничні часописи прошу про передрук.

Пошукую мого друга ІВАНА МЕШКІВСЬКОГО (новоприбулий) правдоподібно живе в Ню Джерзі. Хто знав би про нього, або він сам, прошу писати на адресу:
I. SLUPSKY
1611 Branch Ave., Cleveland 13, O.

Купуйте в підприємствах що оголошуються в „Свободі"